

Het aanzoek

Van papier tot perkament (3)

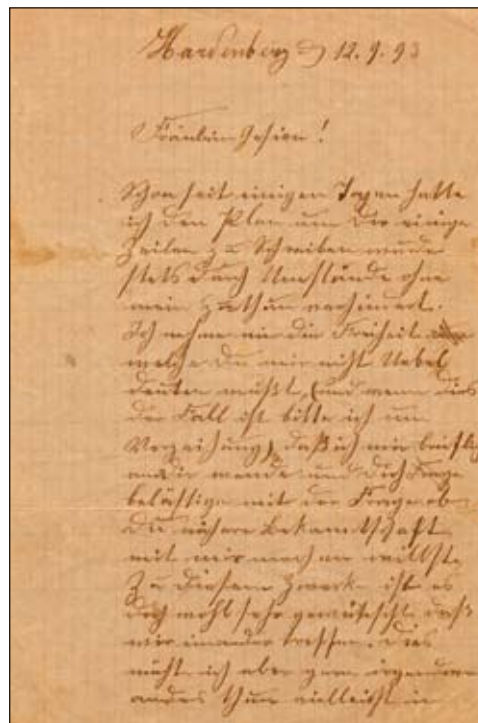
E. Wolbink

Het derde deel in deze serie van opmerkelijke archiefstukken is gewijd aan een fraai egodocument, daterend van 12 september 1893. Het betreft een handgeschreven en in de Duitse taal gestelde brief van Hermann Johann Boerrigter aan zijn geliefde Geesien Groote Balderhaar. Het fragiele briefje, bewaard gebleven in de collectie van mevrouw Roelofs-Boerrigter, is opgesteld in het zgn. *Deutsche Kurrentschrift*. Die schrijfstijl werd vóór 1700 ook in Nederland gehanteerd, maar was in Duitsland tot ver in de twintigste eeuw gebruikelijk.

Hoewel de schrijver al geruime tijd in Nederland woonde - hij was in 1887 van Laar naar Hardenberg verhuisd - was hij met het Duitse schrift opgegroeid. Ook zijn geliefde, de in Balderhaar geboren Geesien, was Duitse en daarom op school in het Kurrenteschrift onderwezen.

De transcriptie in het Duits en het Nederlands is als volgt:

De voorzijde van 'het aanzoek' van Hermann Johann Boerrigter aan zijn geliefde Geesien Groote Balderhaar, 12 september 1893.

Hardenberg, den 12.9.93

Fräulein Gesien!

Schon seit einigen Tagen hatte ich den Plan um dir einige Zeilen zu schreiben, wurde stets durch Umstände ohne mein zuthun verhindert. Ich nehme mir die Freiheit, welche du mir nicht Ueuel deuten müsst (und wenn dies der Fall ist bitte ich um Verzeihung) dass ich mir brieflich an dir wende und dich belästige mit der Frage ob du nähere Bekanntschaft mit mir machen willst. Zu diesem Zwecke ist es doch wohl sehr gewünscht dass wir einander treffen. Dies möchte ich aber gern irgendwie anders thun, vielleicht in Coevorden oder Ommen am nächsten Montag oder Dienstag

Hardenberg, 12.9.93

Mejuffrouw Gesien!

Al sinds enige dagen had ik het plan om je een paar regels te schrijven, maar werd steeds door omstandigheden buiten mijn schuld verhindert. Ik neem de vrijheid, die je me niet kwalijk moet nemen (en als dat het geval is vraag ik om excuus), dat ik me kort tot je wend en je lastig val met de vraag of je nader kennis met me wil maken. Daarvoor is het toch wel zeer gewenst dat we elkaar ontmoeten. Dit zou ik echter graag ergens anders doen, misschien in Coevorden of Ommen, op aanstaande maandag of dinsdag.

Dort wurden wir wohl am wenigsten gestört und ist die Gelegenheit viel schöner. Gerne möchte ich hierüber deine Gedanken wissen und sehe in den nächsten Tagen einige Antwort entgegen. Doch jetzt will ich schliessen in der stillen Hoffnung dass du auf meinem Wunsch eingehen wirst. Verbleibe ich unter besten Gruss.

Dein Freund,
H.J. Boerrigter

Dan worden we het minst gestoord en is de gelegenheid veel mooier. Graag zou ik hierover jouw gedachten weten en zie in de komende dagen een antwoord tegenmoet. Doch nu moet ik afsluiten in de stille hoop dat je op mijn wens wilt ingaan. Verblijf ik met hartelijke groet.

Je vriend,
H.J. Boerrigter

Het geslacht Boerrigter

Anno 2013 wonen er nog slechts drie personen met de achternaam Boerrigter in de gemeente Hardenberg. Je zou, vanwege het voorgaande, verwachten dat de familie haar wortels in Duitsland heeft. Niets is echter minder waar. Een kleine drie eeuwen geleden woonden in stad Hardenberg al verschillende families met deze achternaam, van wie de verwantschap niet meer altijd aantoonbaar is. Zo woonde in de Voorstraat ene Frederik Boerrigter. Hij was herbergier. Hij moet rond 1685 geboren zijn. Een doopinschrijving is echter niet bewaard gebleven als gevolg van de grote brand die Hardenberg in 1708 bijna volledig in de as legde.

Frederik was twee keer getrouwd. De naam van zijn eerste vrouw zou - als we slechts de Nederlandse archieven geraadpleegd hadden - onbekend gebleven zijn. Bij de doop van hun zoon Jan Willem, op 25 mei 1711, werd alleen de naam van de vader in het kerkboek aangetekend. Frederiks echtgenote stierf in 1723. In de inkomstenboeken van de diaconie van de Stephanuskerk vinden we slechts:

14 juli 1723: opt kerkhof ontvangen als Frederik Boerrighter zijn vrouwe zaliger is begraven, somma 1-6-10; dezelfde dito 't laken weergebracht, daarbij 0-5-8.

Hierdoor weten we dat ze ter aarde werd besteld op het huidige kerkhof Nijenstede aan de Stationsstraat en dat bij de begrafenis een collecte werd gehouden, waarvan de opbrengst een gulden, zes stuivers en tien penningen was. Verder betaalde Frederik voor het gebruik van het 'laken'

over de doodskest vijf stuivers en acht penningen. De naam van Frederiks overleden echtgenote wordt echter ook hier niet met name genoemd. Haar naam dook pas op bij het inzien van de kerkboeken van 't Laar.

Zoon Jan Willem Boerrigter trouwde namelijk in 1757 op 46-jarige leeftijd. Zijn veertien jaar jongere bruid, Wubbegje Kleven, was afkomstig uit het Duitse kerkdorp Laar aan de Vecht. In zowel Hardenberg als Laar waren ze in ondertrouw gegaan, maar het huwelijk werd bevestigd in de Alt-reformierte Kirche in het Laar, omdat het stel die plaats verkoos als hun plaats van vestiging. In dat kerkarchief vinden we de namen van Jan Willems ouders. Beiden waren al gestorven. De tot dan toe onbekend gebleven echtgenote van Frederik en moeder van Jan Willem was: Fenne Smit.

Jan Willem en Wubbegje zouden de stamouders worden van de Duitse tak van het geslacht Boerrigter. Ze hadden het goed. Onder andere door erfenissen hadden ze ook bezittingen in Nederland. Zo is bijvoorbeeld bekend dat ze in 1772 een driekwart gedeelte van een dagwerk hooiland gelegen *in den Kalfsboom op den Heemser Esch* verkochten. Ook verstrekten ze krediet, wat blijkt uit een schuldbekentenis uit 1773 waarbij de familie Bruggeman in Holthema geld van hen leende. De opvolgende generaties waren alle geboren en woonachtig in Laar:

- I. zoon Fredrik Gerrit Boerrigter (1762-1833) huwde in 1794 te Laar met Hilligje Balderhaar
- II. zoon Berend Jan Boerrigter (1800-1883) huwde in 1826 met Zwaantje Stegink
- III. zoon Frederik Gerrit Boerrigter (1834 - 1914) huwde in 1858 met Johanna Wilmina Paus

De familie Boerrigter had aanzien en speelde een belangrijke rol in het dorpsleven van Laar. Frederik Gerrit bijvoorbeeld vervulde een tijdlang de rol van *boerscholte* en deed daarmee zijn achternaam onbedoeld eer aan. Op 19 mei 1886, na ruim een eeuw als familie in Laar te hebben gewoond, verhuisde een aantal leden van het geslacht naar Nederland. Het was bakker Jan Willem Boerrigter (geboren 6 september 1861 in Laar) die enkele dagen daarvoor in het huwelijk was getreden met Willemina Cornelia Johanna Nieuhoff uit Gramsbergen. Het jonge echtpaar vestigde zich in de gemeente Stad Hardenberg, op het zgn. 'Oostereinde' van de Voorstraat. Enkele maanden later kregen ze in hun onderkomen gezelschap van Jan Willems vader en moeder, broers en zussen.

Het jaar erop, op 15 december 1887, verhuisde ook Jan Willems broer Hermann Johann Boerrigter van Laar naar Hardenberg. Hij woonde enkele jaren als vrijgezel bij zijn broer en schoonzus. Het was een drukke bedoening in huize Boerrigter. Het bood niet alleen onderdak aan de gezinsleden, maar ook was het er een komen en gaan van dienstmeiden en dienstknechten.

Toen Hermann Johann Boerrigter 29 jaar oud was, schreef hij het hiervoor geciteerde aanzoek. Zijn geliefde Geesien Groote Balderhaar was, zoals vermeld, geboren in Duitsland en wel op de Balderhaar. Geesien woonde echter in Brucht, op de boerderij die zij in 1892 bij legaat had verworven van haar oom Harmen Roelofs en tante Jennigjen Balderhaar. Harmen en Jennigjen waren kort na elkaar in februari 1892 gestorven, zonder kinderen na te laten. Bij testament hadden ze hun niet onaanzienlijke bezittingen gelegateerd aan nichtje Geesien die daarmee ineens grootgrondbezitster was geworden. Haar oude boerderij in

Hermann Johann Boerrigter en Geesien Groote Balderhaar.
(Collectie H. Roelofs-Boerrigter, Hardenberg)

De boerderij van de familie Boerrigter op het oude erva Bokking in Brucht, met v.l.n.r.: Jan Hendrik Boerrigter (geb. 1898), Johanna Wilmina Boerrigter (geb. 1896), dienstmeid Jennigje Langius, Hermann Johann Boerrigter (geb. 1864) en Geesien Groote Balderhaar (geb. 1865), knecht met ploeg en Frederik Gerrit Boerrigter (geb. 1906). De boerderij is in de jaren '70 afgebroken.
(Collectie H. Roelofs-Boerrigter, Hardenberg)

Brucht stond aan het begin van de negentiende al te boek als het erva Bokking, in 1832 eigendom van Berend Groote Balderhaar en Gesina Ymhoff. Het Bokking was rond 1826 gekocht door de familie Groote Balderhaar.

Het aanzoek bleek succesvol, want het huwelijk van Hermann Johann Boerrigter en Geesien Groote Balderhaar werd voltrokken op 20 juli 1894 in het gemeentehuis van Ambt Hardenberg in Heemse. Vanzelfsprekend werd de boerderij van Geesien in Brucht het nieuwe onderkomen van het echtpaar en zo kwam 'het Bokking' in handen van de familie Boerrigter.

De bakkerswinkel annex woonhuis van de familie Boerrigter aan het Oosteinde werd in de zomer van 1904 bij opbod verkocht. Notaris Stuart uit Heemse gaf leiding aan de veiling die in het hotel Van Munster was georganiseerd. Het *voor weinige jaren nieuw gebouwd flink en ruim woonhuis*, aldus het Salland's Volksblad, werd verkocht aan dokter Dunnewold uit Vroomshoop die van plan was zich als huisarts in Hardenberg te vestigen.

De Boerrigters hadden inmiddels aan de Gramsbergerweg een perceel grond gekocht van Albertus Lenters en Berendina Heerkes. Daar lieten ze in 1905 een fraaie woning bouwen. Vader Frederik Gerrit was in 1903 weduwnaar geworden, maar gaf de opdracht voor de bouw. Hij betrok de nieuwe woning die ook onderdak bood aan zijn zoon Jan Willem, schoondochter Willemina Cornelia Johanna Nieuhoff en de kleinkinderen Johanna Wilmina en Georgetta Antonia Rudolphina.

Na het overlijden van Frederik Gerrit Boerrigter, in 1914, werd het huis aan de Gramsbergerweg eigendom van zoon Jan Willem, die voorheen bakker, maar nu groentekweker was, en van landbouwer Hermann Johann Boerrigter in Brucht. Omdat men enkele jaren later de boedel wilde scheiden, werd het huis in 1918 verkocht. Postcommies Hendrik Cornelis Veldkamp werd de nieuwe eigenaar.

De boerderij van Hermann Johann en Geesien in Brucht zou nog decennialang in handen blijven van de familie Boerrigter, totdat zij in de jaren '70 van de vorige eeuw moest worden afgebroken om de Hardenbergerweg te kunnen verleggen.